

СТАНОВИЩЕ

На дисертация на тема:

"РОЛЯ НА ЛИЧНОСТНИТЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ И СОЦИАЛНАТА ПОДКРЕПА ПРИ СПРАВЯНЕ В ЕКЗИСТЕНЦИАЛНИ КРИЗИ"

Автор: Бойко Василев Панчев,

редовен докторант към Катедра „Обща, експериментална, развитийна и
здравна психология“ в СУ „Св.Климент Охридски“

за присъждане на образователна и научна степен “доктор”

Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки,

Професионално направление: 3.2 Психология, ДП „Културна и
диференциална психология“

Научен ръководител: проф.дпсн Ирина Зиновиева

1. Данни за докторанта.

Бойко Василев Панчев е завършил бакалавърската си степен в Канада с рядко срещана специалност „Френски език и руска литература“. Там получава и първата си магистърска степен - в сферата на обучението на хора с увредено зрение с профил „ориентация и мобилност“, по-късно завършва и МП „Психология на здравето“ в СУ. В периода 2018-2024г. се преминава обучение за психотерапевт с Юнгианска ориентация, Българско общество по аналитична психология „Карл Густав Юнг“. Има интересен трудов маршрут, което вероятно е довело до избора на визираната проблематика в дисертационния труд. В автобиографията е посочено владение на три езика. Участва в един вътрешноуниверситетски научен

проект, 6 участия в научни форуми и 6 публикации, две от които с научния си ръководител.

2. Данни за докторантурата.

От получената документация на докторанта не се констатират нарушения. Авторефератът е изготвен и на български и английски език, каквото е изискването на нормативната база. Спазени са изискванията за наукометричните показатели – 105 точки.

3. Данни за дисертацията и автореферата.

Актуалността на темата е неоспорима. Екзистенциалните кризи са неделима част от живота на всяка личност и имат двойко отражение върху структурата на Аза и засягат дългосрочно психиката на личността. Изходът от екзистенциалните кризи може да бъде както травмиращ, така градивен и водещ до личностно израстване.

Мотивацията за избора на темата е продиктувана от интереса на всеки един от нас към себепознание, личностно израстване и преминаване през живота в търсенето на смисъл.

Дисертационният труд е с обем от 213 страници, от които 193 страници основен текст и 20 страници литература, релевантна на проблематиката. Използвани са 52 таблици и една фигура. Трудът с класическа структура - въведение, шест логически свързани глави, заключение, използвана литература. В съдържателно отношение текстът е структуриран според изискванията за такъв тип научна разработка, налице са всички компоненти на дисертационен проект.

Във **въведението** Бойко Панчев е заложил актуалността на проблема, социалната му значимост, като е формулирана ясно целта на разработката, а именно проследяване на „протичането и резултатите от

преживени екзистенциални кризи, както и ролята на личностните характеристики, самооценката и социалната подкрепа при справянето с кризата и евентуалната поява на личностни придобивки като устойчивост и посттравматично израстване“.

Още в първа глава: **„Теоретични подходи към изследване на екзистенциалните кризи, устойчивост и социална подкрепа“**, докторантът ни въвежда в дефинирането на основните понятия, свързани с дисертационното изследване, като добро впечатление прави това, че изчерпателно и концептуално са представени теоретичните основания, отнасящи се до интерпретирания проблем. Холистичният подход и акцентът върху резилианс-факторите позволяват да се очертае позитивната посока на теоретичния прочит.

Втората глава: **„Посттравматично израстване“** е своеобразно продължение на предходната. Тук се разглежда взаимовръзката между посттравматичния стрес и посттравматичното израстване в полза на второто, като прави впечатление изчерпателното представяне на критериите за ПТИ и коректното представяне на факторите, възпрепятстващи го. Наличието на дискусия в края на всяка глава е подход, който определям за особено ценен.

В третата глава **„Изследване на промените за нагласите за света и себе си, емоционалната регулация и ролята на социалната подкрепа при екзистенциалните кризи“**, както и четвъртата глава **„Теоретична рамка на емпиричното изследване върху ролята на личностните характеристики и социалната подкрепа при справяне в екзистенциални кризи“** представят добре композирано и извършено експериментално проучване. Ясно, точно и конкретно са формулирани цел, задачи, обосновани са трите хипотези с подхипотези, подобреният инструментариум е адекватен и богат /6 методики/, процедурата е разписана в шест секции, респондентите са достатъчни като извадка.

Петата глава „**Резултати от емпиричното изследване**“ представлява анализ на резултатите, който определям като изчерпателен, визуализиран в таблици, четивен и задълбочен.

Шестата глава „**Дискусия на получените резултати**“ може да се каже, че е приносен за дисертационното изследване. Принципиният подход при дискутирането на хипотезите свидетелства за зряло научно присъствие на докторанта, сравнителният анализ между предходни изследвания и настоящото такова позволяват да се открият значими взаимовръзки и да се очертаят предикаторите за успешното преминаване през екзистенциалните кризи. Очертани са и бъдещи посоки на изследвания в контекста на направеното проучване.

Заключението е стегнато, информативно, в достатъчна степен обобщаващо и аналитично, като в съкратен вид представя изводите, предоставя възможности за доразработване на темата, което аз приемам като заявка за нови изследвания.

Авторефератът напълно съответства на дисертационната разработка и в синтезиран вид презентира основните моменти от съдържанието ѝ.

Обобщение: Предоставеният за рецензиране труд е добре структурирано, отлично планирано и реализирано проучване, с широки възможности за внедримост в психотерапевтичната практика и с реални теоретико-приложни приноси.

4. Научни приноси.

1. Систематизирани са и са научно аргументирани основни теоретични обяснителни модели за психологическото разбиране на екзистенциалната криза и на начина, по който личността преминава през нея.

2. Структуриран е модел, съчетаващ в едно изследване връзката на личностните характеристики, социалната подкрепа и отношението към

себе си с определени стратегии за справяне и наличието на посттравматично израстване.

3. Проведеното емпирично изследване се отличава с комплексност, адекватен подбор на инструментариум и представлява добре реализирано и анализирано проучване, което е с висока готовност за приложимост в редица социални сфери.

4. Създаден е профил на градивните компоненти за преминаването през екзистенциалните кризи, като е подчертана ролята на градивното начало в личността, разкритите нови възможности и позитивното отношение към себе си.

5. Получените данни в резултативния масив предлагат възможности пред специалистите за целенасочена психотерапевтична работа и планирането на превантивни стратегии срещу появата на посттравматично разстройство, както в индивидуален, така и в по-широк социален план.

6. Фокусирането върху градивното преодоляване на кризите позволява да се открият възможности за постигане на устойчивост на личността или т.нар. посттравматично израстване.

5. Бележки, въпроси, препоръки.

Към труда нямам забележки. Основната ми препоръка е: с цел популяризиране на дисертационния труд, препоръчвам той да бъде издаден като монография или статии и студии, тъй като ще бъде полезен, както за специалисти в сферата на психология на развитието, за психотерапевти, така и за всеки човек, търсещ начини за справяне с екзистенциалните кризи.

6. Публикации и участия в научни форуми.

Докторантът има 6 публикации, които напълно съответстват на темата на дисертационното изследване и са публикувани в престижни специализирани

издания. Излезли са от печат.

7.Заклучение.

На основата на гореизложения анализ на дисертацията на Бойко Василев Панчев на тема: **„РОЛЯ НА ЛИЧНОСТНИТЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ И СОЦИАЛНАТА ПОДКРЕПА ПРИ СПРАВЯНЕ В ЕКЗИСТЕНЦИАЛНИ КРИЗИ”** давам своята ПОЛОЖИТЕЛНА оценка за труда и препоръчвам на уважаемото Научно жури да даде положителна оценка на Бойко Панчев – редовен докторант към СУ „С.Климент Охридски“ и да присъди образователната и научна степен „ДОКТОР” в област на висше образование: 3. Социални, правни и стопански науки, Професионално направление: 3.2. Психология, ДП „Културна и диференциална психология“.

28.03.2024г.
Гр.В.Търново

Подпис:
/проф.дн Кр.Петрова/